

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Marii Mercatoris S. Augustino Æqualis Opera Quaecumque Extant

[Complectens Ea Quæ Ad Hæresim Nestorianam Spectant]

Marius <Mercator>

Parisiis, 1673

Caput II. Quae fuerit Nestorii de genere vnionis, qua ambae in Christo
naturae copulantur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14215

CAPUT II.

Quæ fuerit hæresis Nestorii de genere vniõnis, qua amba in Christo natura copulantur.

Partitio rotius capituli.

Apertus fiat sensus Nestorii de questione, videndum primo, quibus illa, siue modis, siue verbis proposita sit olim, quasque ad regulas examinanda sint quorumcumque aliorum responsa, ut videatur, recte an fidei contraria. Tum quid Nestorius senserit. Postea, quibus verbis sententiam dixerit, seque ipse suo testimonio hæreseos conuincerit. Deinde, quæ Nestorii defensores afferant, ad infringendam vim testimoniorum adductorum. Tandem, quæ eisdem defensores adhibeant ad probandum, quod Nestorius re ipsa rectam fidem securus sit. Denique, quam infirma sint eiusmodi defensorum argumenta.

§. I. Quibus olim modis proposita sit questio de vniõne naturarum in Christo, quæque sit natura visque vniõnis gemine in controversiam adductæ.

Unica questio tredecim modis proposita.

I.

II.

III.

IV.

V.

VI.

VII.

VIII.

IX.

X.

QUÆSTIO de genere seu modo vniõnis, qua diuinitas atque humanitas in Christo junguntur, et si reuera vnica est: pluribus tamen siue modis, siue loquendi potius formulis, pro tempore & loco, proposita est.

Primo enim fuit, an tanta sit naturarum vniõ, ut Christus non sit homo tantum, sed ad ipsas naturas, homo deificatus.

Deinde, an Verbum caro factum est, & habitavit in nobis, sit mera quedam voluntas, & habitatio, & cetera, &c. aut vera potius & conueniens naturarum duarum vnio.

Tertio, cuiusmodi sit vniõ, quæ naturas copulat admirabiliter in Christo; eine similis, quæ inter conjuges existit, an talis potius, qualis animam & corpus jungit in homine.

Quarto, dicine debeat singularis illa vniõ physica, an moralis tantum; substantiua, an affectionalis duntaxat; & cetera, an eorum vnio solum.

Quinto, verum per Incarnationem factum sit, ut Deus vere sit homo, & homo vicissim vere Deus.

Sexto, verum gemina sit in Christo persona, geminusque Filius & dominus; an vero Christus sit vere vnus.

Septimo, an diuina persona non tantum humanam naturam, sed personam etiam assumpserit, qua ratione homo vnus dicitur alterum assumere ad societatem, vel operis cuiuspiam, vel etiam vite.

Octavo, siue alius, qui ex Patre ante seculum genitus est, alius qui ex matre in plenitudine temporum.

Nono, verum duæ fuerint Christi natiuitates, vna æterna, qua processerit a Patre; altera temporalis, qua ex matre.

Decimo, an beata Virgo sit vere deipara, seu *Θεοτοκος*, an Christipara tantum, atque etiam hominipara, id est, *Χριστοτοκος*, aut *ἀδελφωτοκος*.

Undecimo, verum Christus debeat dici homo *θεωλογος*, aut *θεοτοκος*; deifer, aut a Deo latus; Dei, an Deus ipse.

Duodecimo, verum qui crucifixus est, Deus sit, an homo.

Denique, verum vnus de Trinitate passus dici possit.

Unam vero questionem tot modis esse propositam, nemo mirabitur, qui animo perpenderit, quæ subtiliter in scholis de *ἀνωθεν* seu *κατωθεν* & *ἰδρυματι*, id est, de communicatione reciproca proprietatum inter naturas in Christo vnitas, disputari solent. Intelligit enim facile, quoties sit vnus quiddam ex duobus, toties quæ attributa singulorum sunt propria, (*ἰδιώματα* Græci dicunt) vicissim communicari, non tamen temere, sed pro vnionis modo: nam si physica illa fuerit atque substantialis, non morales tantum proprietates, cuiusmodi sunt coli, dominari, auctoritate pollere, præstare dignitate, iudicium exercere, &c. sed etiam physica, ut nasci, pati, mori, &c. ita communes evadunt, ut, quod aiunt logici, etiam in recto prædicari valeant. Sin autem vnio fuerit tantum moralis & *γενναία*, communicantur quidem reciproce singulorum idiomata; non tamen omnia pariter, sed moralia in recto, ut loquuntur; physica in obliquo solum, si modo propria sit dictio.

Quæ regula scholarum duæ, partim exemplo conjugum ipsiusque hominis, partim ratione theologica demonstrantur. Nam cum vnio physica, seu substantialis, sit, ut aiunt, in vnitate hypostasis; neque hypostasis aliud quiddam existat, præter suppositum, id est, ut loquuntur Græci, *ἡ ἐν ἑαυτῇ ὄντως ὄντων*, de quo omnia dicuntur: oportet ut cuncta sine discrimine attributa, siue physica fuerint, siue moralia, vni supposito tribui possint; in contrarium vero, cum vnio moralis non sit in vnitate hypostasis, sed vel affectus tantum, vel eorum, quæ ex affectu pendunt, id vnus præstare potest, quod sibi cognatum est, nempe ut attributa moralia communia evadant, sintque indivisa, atque ipsa indivisio verbis indicetur etiam recti casus; physica autem ita communicat, ut divisio simul significetur, quod sit relativa, seu obliqua prædicatione.

Si ergo amba Christi naturæ nexu substantiali in vnitate hypostasis Verbi conveniant, necesse est, non tantum ut vna existat Dei hominisque dignitas, vnaque auctoritas & veneratio, &c. sed etiam ut Deus vere dicatur homo, & homo vicissim vere Deus: ut Deus & de Virgine natus sit, & passus in carne, & crucifixus, & mortuus, &c. Sin autem amba, quas dixi, naturæ inter se affectu solo seu *γενναίως* conjungantur, oportet vnâ esse quidem Dei hominisque venerationem, vnâ dignitatem & auctoritatem, propterea quod homo propter Deum colitur, &c. Fieri tamen non potest, ut communicentur idiomata, quæ

XI.

XII.

XIII.

Ratio tot modorum.

Regula obseruanda.

Regula.

Quæ regula probatur.

tam Celestis... junctam Deo... ab ipsa con...

er Nestorii... in vtero... enarrabitur... in libro ad... creator co...

a veritate... qui ne... tam postea... vocat in...

ie perpe... pso inde... illum Ga... rione in...

liquido... n omni... nodum,...

am ad... par... inque... & in... te reli...

ss, & Testimonium... um ea... itaque...

mpli... ver... ed ex... odum...

physica dicuntur, nisi oblique : qua ratione, nec homo dicatur Deus, sed Dei templum, statua, instrumentum, vestis, &c. nec Deus pariter proprie sit homo, sed hominis duntaxat inhabitator, &c.

Ex his demonstrantur modi proponende questionis.

Ex his quae modo dicta sunt, nemo non facile videri, omnes proponende questionis modos in id vnum recidere, quod aiebat Leontius, an vnio naturarum facta sit *κατὰ φύσιν*, an *κατὰ ἄλλο*.

Quae sequuntur ex vnione substantiali.

Si enim vnio prioris modi fuerit, oportet vt Christus non sit homo tantum, sed vere Deus; non *υποθετικῶς*, sed Deus ipse: vt Incarnatio non sit mera *ἐπιθέσις*, sed vera *ἕνωσις*: vt naturarum vnio similior sit ei, quae animam corpori copulat, quam quae conjugem conjugit: vt ipsas quoque substantias vniat, non affectus tantum: vt naturas jungat, non personas: vt vnus existat Dei Filius, vnusque omnium dominus, idem ante secula natus, qui in tempore, idem geminam sortitus nativitatem, idem crucifixus, qui Deus: vt denique beata Virgo tam vere sit *Θεοτόκος*, quam quaelibet femina sui filii parens.

Quae ex morali sola.

At si vnio posterioris modi extiterit, id est, *κατὰ ἄλλο*, oppositum evenire necesse est, vt Christus sit Dei quiddam proprie, atque *υποθετικῶς* tantum, non item natura Deus: vt incarnatio sit mera *ἐπιθέσις*: vt copulentur naturae tanquam conjuges, duarumque persona sit vna moraliter, gemina physice: vt duo vere sint filii in Christo, vnus adoptione, alter natura: non idem sit natus in tempore, qui ab aeterno: non idem proprie crucifixus, qui Deus: vt nullus de Trinitate sit passus, nec Deus factus pontifex & apostolus confessionis nostrae: vt beata Virgo dici non debeat proprie *Θεοτόκος*, sed ad summum *Νεστοριανῶς*.

Demonstratur item, quae arte Cyrillus anathematizans scripsit.

Isai. 7. v. 14.

Ex his etiam apparet admirabile artificium, quo Cyrillus suos scripsit anathematizatos, singulis Nestorianae haereseos capitibus contrarios: qua de re, est futurus est alius dicendi locus in dissertatione consequente, observandum tamen obiter, in primo anathematismo, Cyrillum respondere ad questionem, qua ratione sua *ἔτατε* disceptabatur, occasione variorum Isaiæ, quod in ore omnium versabatur: *Ecce Virgo concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel.* Utrum scilicet qui Emmanuel dicitur a propheta, vere sit Deus; & Virgo, quae peperit Emmanuel, vere sit *Θεοτόκος*.

Demonstratur denique regula, ad quam examinatur scribentium de questione fides.

Exinde tandem conficitur regula, ad quam examinari certo possint vnuscuusque scriptoris dicta, vt constet, recte ille sentiat, an secus de vnione naturarum in Christo, vel, vt olim aiebant, de vnitate Christi. Videndum enim, an idiomatica physica Dei de homine, & hominis de Deo proprie dici neget, aut concedat. Si neget, vnionem moralem solum agnoscit, qualis est Deum inter & sanctos, facit Christum solum hominem, &c. Si concedit, proprioque sensu accipit verba Evangelistae, *Verbum caro factum est*, id est, incarnatione factum est, vt vere Verbum sit homo, recte sentit de Incarnationis mysterio.

Quam certa sit haec regula.

Haec autem regula, neque fallax videri potest, neque dubia, quantumvis supponere videatur, *ἀνθρώπινος* leges perspectas fuisse auctori, cuius scripta vocanda sunt ad examen; & quamvis leges illae, nec subtilitatis parum habeant, nec ab vnquoque facile intelligantur,

atque ita potuerint a scriptore ignorari: haec, inquam, regula neque fallax est, neque dubia, cum *ἀνθρώπινος* leges neminem, saltem qui doctos inter vtrumque censetur, latere queant, quatenus faciunt ad intelligendum questionis, qua de agitur, statum. Varius enim proponenda modus pendet omnino ex aliqua communicationis idiomatica intelligentia. Quomodo vero, quibus impositum est alios docendi munus, Episcopi, presbyteri *κατὰ φύσιν*, rerumque divinarum tractatores ignorent statum questionis, de qua, & ad populum dicere, & in colloquiis disceptare debeant: praesertim si illa quaestio nec recens agitur, nec parva animorum contentione, cuiusmodi Nestoriana fuit, qua ducentos fere rotos annos ante Nestorium episcopum, qua Conciliorum definitionibus, qua libris, qua disputationibus, a doctissimis quibusque Ecclesiae viris, in omnem partem vexata est.

§. II. Quid de questione Nestorius senserit.

PERPENSIS attente omnibus, quae capite praecedente exposita sunt, promptum est exponere, quid re ipsa Nestorius de Incarnatione, id est, de conjunctione Verbum humanae naturae senserit, quantumcumque, vt erat dissimulandi mirus artifex, verbis ad illudendum factis mentem tegeret conatus sit.

Theodori nempe Mopsuesteni, quo magistro vsus est, opprime apprime adhaesit, vt ipsius non sententias modo, sed verba etiam saepe mutuatus sit. Quare vnionem naturarum negavit esse hypostaticam, qua sit vt homo dicatur Deus, & Deus homo, id est, vt physica hominis idiomatica Deo tribuantur, divina homini. Admisit moralem & *κατὰ φύσιν*, quae communicare potest homini idiomatica Dei moralia, physica non potest, nisi *κατὰ φύσιν*, id est, vt loquantur, in obliquo casu.

Affirmavit igitur dominicae dispensationis Incarnationis mysterium, in eo totum consistere, quod Verbum Patri substantialitate de caelo, propter hominum salutem, & descenderit in hominem, quem in vtero Virginis Spiritus sanctus formavit: & in hoc homine habitaverit, quasi Deus in templo: & eodem se homine, vel tanquam speculo videndum praebuerit, vel quasi simulacro representaverit: & quod hominis personam induerit, ipsoque velut instrumento vsus sit, perinde fere ac spiritus, sive nequam energumeno, sive bonus assumpto corpore, vti solet.

Atque hinc dominicam dispensationem, quam malebat *κατὰ φύσιν*, ut patet dicere quam *συγκομιση* *μετα ἑαυτοῦ* *ἁγίου*, et si aliquando non abstinuit ab hac voce, appellabat modo *ἕνωσιν* modo *ἕνωσιν*, *ἀλληλοῦς*, *ἐνέσωσιν*, & *συνέσωσιν*, id est, inhabitationem, indutionem, assumptionem, inoperationem, & adaptationem, ac quasi commixturam: quae voces (sin minus excludant *ἕνωσιν* *κατὰ φύσιν*) certe catholico sensu vsurpari possunt, & a Patribus revera vsurpatae sunt: sin autem *ἕνωσιν* praedictam rejiciant, solumque inhabitationem, solumque indutionem, & assumptionem significent, propria sunt Nestorianae impietatis verba & veluti symbola.

Haec etiam causa extitit, cur diceret, hominem coli quidem ab angelis, nobisque adorari, sed cum Deo tantum, id est, coadorari: sic enim propter

Nestorius tam admittit vnionem naturarum moralem.

Incarnationis ipsi mera *ἕνωσιν*, vel *ἀλληλοῦς*, vel *ἐνέσωσιν*.

συγκομιση *μετα ἑαυτοῦ* *ἁγίου*.

Homo non adoratur, sed coadoratur.

propter & cultum numinis in templum religio diffundit, & principis veneratio ad statum pertinet, & vestis propter eum, qui vitur, haberi solet in pretio.

Deus & hominum tantum moraliter.

Eandem ob causam, a Verbo incarnato hominemque assumpto repellat quomocumque unitatem ea majorem, que foret secundum, vel gratiam, vel operationem, vel dignitatem, vel paritatem honoris, vel relationem, affectum, & virtutem; hujuscemodi namque unitas, cum duas inter personas perfectas reperiri queat, non obstabat, quominus duas reipsa in Christo personas Nestorius agnosceret; imo ipsum coquebat, si modo coherentia sentire vellet, has ipsas duas personas fateri, licet id totis viribus dissimularet: siquidem aiebat, per incarnationem fieri, ut Verbi & hominis vnica esset persona, quia vna erat vtriusque dignitas, vtriusque jus vnum, vnaque amborum operatio; non aliter quam propter conjugium vir & vxor vnica sunt in rebus agendis, vitæque vsu persona, quantumvis duæ reuera hypostases existant: vxor enim a viro, & nomen quasi civile, & dignitatem, que præcellit aliis, & potestatem in rebus gerendis sumit.

Dox in Christo reipsa hypostases.

Ideo etiam recusabat fateri, Verbo post incarnationem tribui posse humilia quædam hominis propria: atque ita fugiebat dicere, Deum infantem, pannis involutum, trimestrem, fugitivum in Ægyptum, fatigatum de via, comprehensum a Judæis, passum, crucifixum, mortuum; quippe cum, ut antea dictum est, attributa ejusmodi nulla communicare possit, nisi que fuerit communis & eisdem personis, ejusmodi omnem abhorrebat.

Scernenda singularum idiomata.

Quod si tamen aliquando hæc verba more vulgi, imo & scripturæ sacræ, vsurpare cogere- tur, ea negabat aliter esse vera, quam *Dei unigenitus & Filius*, propterea quod scilicet Verbum & hominem perinde ageret, atque energumenum spiritus. Atque hæc causa fuit cur fateretur Verbum passiones hominis ad se referre, & quasi assumere; quia ratione statuz ludibrium, violationem sui templi, principis statuz ludibrium, spiritus energumenum operationes suas ducere.

Nec que vnus tribuenda alteri, nisi *Dei unigenitus*.

Ideo pariter vetabat, ne virgo proprie appellaretur *Dei mater*; qui enim vere possit, nisi Deus ex ea proprie natus dicatur? At nasci est hominis proprietas naturalis, quam sola vnitas hypostatica communicat. Malebat dici aut *Dei mater*, ut que peperisset hominem, in quo Deus, j. m. inde a primo conceptu, habitaret; aut *Dei mater*, propter Deum susceptum in templum, quod ex ipsa Spiritus sanctus venienti Verbo preparavit. Atque hinc patet, cur renueret fateri duas divini Verbi nativitates, æternam ex Patre, temporalem ex matre, alioqui virgo *Dei mater* dicenda omnino fuisset.

Quare Virgo proprie non est *Dei mater*.

Quod si auctoritate Scripturæ adigeretur aliquando, ad constituendum filium Virginis esse Deum, id ea tantum ratione dici contende- bat, quia Moses Pharaonis Deus appellatus est, quia ali bene multi, quibus hoc nomen in sacris literis tribuitur, per catachresim scilicet, & propter auctoritatis quandam communionem.

Nec Emma- nuel Deus, nisi qua ratione Moses dicitur Pharaonis Deus.

Quod si etiam objiceretur, sive Nicænæ synodi symbolum, quo vnus dicitur, idemque Dei & Virginis filius, sive Ecclesiæ auctoritas, nec duos filios agnoscentis, nec Christos dominosque duos, sed vnicum tantum: responde- bat, vnicum esse Christum, qui ab vnctione

Declinabat cavillo syno- di Nicænæ, auctoritatem.

dictus sit, filiumque Virginis esse pariter Dei filium, non natura, sed adoptione; non *Dei filius*, sed *Dei unigenitus*.

Quomodo autem has omnes suæ opinionis partes, vel ratione munierit, vel apertis saltem verbis asseruerit, videndum sequenti §. Sed ita ut eam ad quinque capita redacturi sumus, ne infinita testimoniorum congeries lectori fastidium pariat.

§. III. Quibus argumentis Nestorius sententiam suam stabilire conatus sit, quibusque verbis eam exposuerit, aut potius contra se testimonium dixerit.

Qui nulla methodo putant, a Nestorio traditam doctrinam, qua catholico dogmati pugnat, ne illi oscitanter hominis callide improbi sermones aliaque scripta evolverunt: nihil enim fuit hoc hæretico *Dei unigenitus*.

Nestorius hæ- resim arte docet.

Id autem ut appareat, observandum est primo, hac in controversia, partibus hinc & inde contendentibus, vitium esse communiter, non alia melius ratione finiri posse litem, quam si diligen- tius quaeretur, quo sensu dictum sit a Joanne, *Verbum caro factum est*. Id vero quaerentibus, occurrit statim dici non posse vnum aliquid fieri alterum, nisi quinque modis; quo nempe vel animus sit homo, per informatio- nem corporis; vel aqua vinum facta fertur a Christo, per conversionem; vel elementa in mixtum evadunt, per *mixtum* & confusionem; vel duabus naturis perfectis mutuo unitis, indivi- dum vnus dicitur esse factum alterius indivi- dum, per vnionem hypostaticam; vel tandem vir vxoris fit maritus, mulier mariti vxor, per habitudinem & *mixtum*.

Observatio I. Sumit verba Evangelistæ, *Verbum caro factum est*, non posse intelligi, nisi quinque modis.

Dictum Evangelistæ interpretatus est Apol- linaris, perinde ac Ariani, de primo modo per informationem; Eutyches, ut creditur, de secundo, per conversionem; de tertio Polemius, per confusionem; de quarto, Ecclesia catholi- ca, per *mixtum* & confusionem; de quinto Theodorus Nestorius magister, per meram habitudinem. Nestorius igitur Theodori opinionem, in qua verba- batur, vnus est sibi tunc demum demonstraturus, cum assumeret tanquam confessum principium, vno de quinque modis mox relatis, incarnatio- nem fieri debuisset, & continuo vi argumen- torum conficeret, nullum de quatuor prioribus admitti posse: eo enim confecto, reliquum esse intelligebat, ut quinto modo, qui per meram *mixtum*, Verbum caro factum diceretur.

Quo quisque modo intellexit.

Nec posse nisi si quinto, qui per solem *mixtum*.

Quanta igitur potuit rationum vi singulos priores modos impugnavit studuit, sed quartum maxime: propterea quod in prioribus tribus rejiciendis cum Ecclesia conspirabat. Quartum vero duplici ex capite oppugnavit, partim quod a prioribus non differret, in quo cæcitate mentis suæ prodidit, partim quod exinde sequeretur, ipsa quoque physica idiomata, sive humana Deo, sive divina homini, communi- cari; atque ita dici posse, & Deum passum, mortuumque, &c. & duas esse vnus Verbi nativitates, Deumque natum, trimestrem, fugitivum in Ægyptum, &c. & beatam Virginem vere nominari *Dei mater*; Verbumque Virginis filium, &c. & Verbum, quamvis natura Deus sit, factum esse pontificem atque apostolum confes- sionis nostræ. Quæ quatuor contende- bat pug- nare cum divinitate atque æternitate Verbi, imo & cum æqualitate cum Patre, summaque

Quare qua- tuor priores totis viribus, sed quartum maxime, impugnavit. Duobus argu- mentis.

ari: hæc, que dubia, a qui do- queant, questionis, a propo- qua com- Quomo- docendi: erumque im qua- re, & in præsertim nec par- odi Ne- s annos ciborum rationi- e viris, uferit. capite Nestorius tum est incarnati- am hu- ue, ve d illu- t. magi- it, ut etiam utura- t ho- t, ve t, di- que Dei id ionis Incarnatio Ver- ipse meta pter- vnitatem, vel omi- dicitur, vel ctus cripit. rit, ho- lum sta- lue- sit, ver- vi m, Incarnatio, omni meta dicitur- dicitur. n, & o-) a m, n, si- ba m Homo non adoratur, sed coadjuvat, m or

in omnes creaturas auctoritate. De primo argu-
mento futurum est sequens caput, secundum
quomodo tractaret, ex his quae mox dicentur,
apertum fiet.

Observatio
11. Nominē
passionis totel.
liguntur om-
nia dissecta
nea corpori
& animo.

Observandum igitur secundo, passionis no-
mine significari omnia, quae accidunt homini,
contra corporis animique convenientem affe-
ctionem, vt lassitudo, sitis, fames, tristari, mor-
ri, crucifigi, &c. Quare vbi quae Nestorius
Verbum Dei negat proprie passum, negare
simul censendus est reliqua omnia, quae passio-
nis vim habent, ejusque genere continentur; &
vicissim quoties vnum ex dictis asserit repugna-
re incarnato Verbo, toties alia quoque omnia re-
pugnare affirmat: quod praemonendum fuit,
vt testimoniorum pondus, pro eo ac oportet, esti-
mari possit.

Probat Ne-
storius, Deum
non esse pas-
sum.

Sermone 1. *Incarnatus est quidem Deus, sed
non mortuus; sed illum in quo incarnatus est,*

Sermone 1.
num. 2.
Serm.
num. 7.
Rom. 5. v. 10.

Sermone 11. *Quod in natiuitate ex Christi ge-
nitricē Virgine, diuina scriptura ponat filii no-
men, declarauimus. Audi iam & in morte. & vi-
de, sicut tandem Dei nomen positum est, vt passibi-
lem Deum inducamus. Cum inimici essemus,
inquit, reconciliati sumus Deo, per mortem fi-
lii ejus; non dicit, per mortem Dei Verbi. Et
postea: Quis autem veniet? Videbunt filium ho-
minis venientem in nubibus caeli cum gloria
multa. Et quod maius est, ante Apostolos Pro-
pheta manifestus venientem ostendit, & clamat
de Iudaeis dicens: Videbunt, in quem compun-
xerunt. Quid igitur illud compunctum est?
Latus. Latus vero non est Dei, sed hominis.*

Num. 10.
Matth. 24.
v. 10.

Zachar. 12.
v. 10.

Serm. 3.
sub p̄o.

Sermone 111. *Quoniam vero, si dixissent:
(Patres Niceni) Creditimus in vnum Deum Ver-
bum; futurum erat, vt morti diuinae naturae iri-
bueretur: ideo nomen accipiunt commune, nempe
JESUS CHRISTUS, vt & mortuum illum signifi-
ficarent, & illum non mortuum. Itaque perinde
ac si quis dicat: Ille homo est mortuus, quamuis
anima sit immortalis; tamen quia nomen dixit,
quod significat duas naturas, & corpus quod mor-
tuitur, & animam immortalem, ideo nihil est pe-
riculi in ea voce: vtrumque enim vocatur homo,
& corpus, & anima. Ita igitur etiam magnus
ille chorus de Christo dixit.*

Serm. 4.
num. 1.
num. 7.

Sermone 14. *Ego natus & mortuum Deum,
& sepulchrum adorare non queo. Et postea: Num-
quid Verbum Deus surrexit a mortuis? Si autem
vivoificator mortificatus est, quis erit qui conse-
crat vitam?*

Serm. 5.
num. 7.
2. Cor. 13. v.
4.

Sermone 5. *Audiamus beatum Paulum aper-
te clamantem, quisnam sit ille crucifixus. Audi
igitur apertissime ejus vocem: Etenim crucifixus
est ex infirmitate, sed vivit ex virtute Dei. Si
crucifixus est ex infirmitate, quis infirmatus est, he-
retice? Illene Deus Verbum?*

Serm. 6.
num. 9.

Sermone 11. *Cur igitur diuersa sententia a Paulo?
Cur impassibilem Deum Verbum corpore terreno
commiscens, passibilem pontificem facis?*

Serm. 7.
num. 3.

Sermone 111. *Mortalem enim vivoificatricem
deitatem appellant, & in theatricas fabulas Deum
Verbum audent deducere, tanquam idem sit pan-
nis involutus & mortuus. Proh nefas! vt Domi-
nus Christus in nos benignitatem suam extende-
ret, periclitatur apud eos de deitatis dignitate
decidere. Et postea: Non ipse mortuus est, qui
vivoificat: qui enim subsistere? qui mortuum
suscitaret? Venit homines mortuos suscitare: nam
ipse mortuus inuenitur auxiliū ferre jacentibus;
non ipse, tanquam jacens, auxiliū inops esse. Et*

Num. 6.

paulo post: *Non ergo mortuus est Deus, sed
suscitauit. Et: Nam etsi omnem omnino simul
novam scripturam perscrueris, non apud eam
vsquam inuenies, mortem Dei esse; sed eam scri-
ptum est, aut Christo, aut Domino assignari. Et:
Nec Dei Verbi mortem nos annuntiamus, cum
Domini corpore & sanguine paschimur: Dei enim
natura sacrificium suscipit, non ipsa sacrificio im-
molatur; nec propheta Deus est, sed dator pro-
pheta. Et: Quid Dei nomen deputas morti, quod
a diuina scriptura nusquam in mortis commemora-
tione profertur? Quid Paulo clamante cum an-
diat: In viro, in quo definit Deus, suscitans
cum a mortuis; tu natam & mortuam inani ima-
ginatione iudicis deitatem? Et tandem: Si heret-
icus tibi ex persona ecclesiastica mortuum Deum
tuum exprobrauerit, iratus tu ad dictum re-
clama: Deus est, qui suscitauit de mortuis pas-
torem ovium magnū; non ipse mortificatus est,
& subleuatus.*

Num. 7.
Num. 49.
Num. 41.
Num. 43.
Num. 45.
Num. 47.
Num. 49.
Heb. 11. v. 16.

Epistola 11. ad S. Celestinum. *Hujus autem fa-
miliaritatis nomine affricare & conjuncta carnis
proprietas; generationem scilicet & passionem &
mortalitatem, Deo tribuere, aut errantibus genili-
tatis, frater, est sensus aut mente capis Apo-
linaris & Arii, aut reliquarum pestium hereti-
carum, & his aliquid pejus: necesse est enim
hujusmodi homines, attritos familiaritatis no-
mine, & lallationis socium propter familiarita-
tem, & etatis, quae paulatim accessit, incremen-
torum participem Deum Verbum facere & passio-
nis in tempore, ex timiditate auxiliū angelicū in-
digentem. Taceo circumcissionem, & sacrificium, &
sudorem, & famem, quae quidem carni pro no-
bis euerunt: haec tamen cum illi conjunguntur,
etiam adoranda sunt; in deitate autem ista, &
jam mendaciter accipiuntur, & nobis tanquam
calumniatoribus iustas damnationis causas impor-
tant.*

Epist. ad S.
Celestinum.
num. 13.
Num. 16.

Legendi eandem in sententiam sermones alii
tres, v. 111. ix. & x. Post haec autem, quae pro-
tulimus, potestne alicui dubium relinqui, quia
Nestorius hanc propositionem, DEUS EST
PASSUS, falsam esse contenderit: Quare nunc
de altera, DEUS EST NATUS, eadem metho-
do videndum.

Observandum igitur tertio, NATI DEI
nomine comprehendi omnia penitus, quae or-
tum, vel antecedant, vt in vtero gestari, men-
suum numero formari, &c. vel consequantur,
vt pannis involvi, lactari, &c. incrementum
aut trimestrem esse, proficere aetate, &
cum sermo sit de Verbo diuino, duas subiisse
natiuitates, ac parentem habere feminam. De-
monstraverimus ergo clare negari a Nestorio,
quod Deus dici possit natus, si vel vnum de
praedictis rejectum ab ipso, ostenderimus.

Observatio 11.
Dei nati no-
mine compre-
henduntur
omnia quae ad
natiuitatem
spectant.

Sermone 1. *Habet matrem Deus: ergo excu-
sabilis gentilitas matres diis subinrodans. Paulus
ergo mendax de Christi deitate dicens: *ante
vnum, & eo *homo* *homo*. Non, vir optime, Maria
peperit Deum, &c.**

Probat Ne-
storius non
posse dici
Deum natum.
Serm. 1.
num. 6. & 7.

Sermone 111. *praeter alia plurima. Verbum
ergo Deus non est natus ex Maria, sed in illo,
qui ex ea natus est, mansit. Non ex Virgine ini-
tium habuit, sed illi, qui crescendo per menses
paulatim compositus in vtero Virginis est, inse-
parabiliter omni tempore sociatus est. Aliud est
autem dicere: Cum illo, qui natus est, manet; &
aliud, illum, qui cum nato manet, hunc esse,
cui vt nasceretur, mensum opus fuisset curricula.
His reclamavit palam Eusebius adhuc laicus,*

Serm. 3.
num. 4.

in Ecclesia, ipsum ante secula Verbum, etiam secundam subisse nativitatem, secundum carnem, & ex muliere, tamque pio, sed audaci clamore commovit cœtum, cumque scidit in contraria studia. Verum a Nestorii factionis disceptus esset, ne quicquam obstantibus bonis, nisi Nestorius tumultuantium compressisset strepitum, tumque Gaudeo, dixisset, vestrum aspiciens zelum: indidem enim perspicue coargui possunt, quæ ad infelici homine sunt sagittose dicta. Nam quorum due sunt generationes, eorum duo sunt filii necessesse est. Sed Ecclesia vnum agnoscit filium, ipsum Dominum Christum. Et postea, cum de patribus Nicanis locutus esset: Nusquam dixerunt, NATUS EST. Cur putamus? Vt non duas nativitates introducerent divinitatis. Et iterum: Viderunt igitur, utpote scientes sanctarum scripturarum, quod si eum, qui incarnatus est, natum dixerimus, invenietur Deum Verbum Filium Spiritus sancti. Tandem: Secuti sunt Evangelistam; nam cum venisset ad iherosolimam, fugit generationem de Verbo dicere, & dixit Incarnationem, &c.

Sermone IV. Qui Deum simpliciter dicit de Maria natum, primo omnium nobilitatem gentibus profertur dogmaticæ, atque exponens in medium, vituperandum id videndumque proponit. Statim enim paganus cum reprehensione accipiens, quia de Maria Deus est natus, inferret adversus christianum: Ego natum & mortuum Deum, & sepultum adorare non queo. Liquida autem dogmatis divisio ista est. Qui natus est, & per partes incrementorum temporibus egit, & mensibus legitimis portatus in ventre est, hic humanam habet naturam; sed Deo sane conjunctam. Et statim: Divisionem igitur super hoc præcedentis magistri vade sum admiratus dicens: Qui ex muliere natus est, nec Deus nudus, nec purus homo, quia neque Deum oportet dicere nude & vicinque generatum; nemo enim, qui se est antiquior, generat. Et tandem: Dicit simpliciter: Deus est qui natus est de Maria. Statim hæreticus Arianus insert reprehendens: Ergo immerito nos arguitis, Filium minorem Patre & creatum dicentes; quoniam apud vos etiam hoc in confessione est, Verbum Deum esse, qui natus est de Maria. Audi que idem Deus Verbum de se ipse testatur: Euntes renunciate fratribus meis: Vado ad Patrem meum & Patrem vestrum, Deum meum & Deum vestrum. Sed cum hoc diceret, qui natus est de beata Maria, humanitate quidem nobis consubstantialis erat; in eo autem, quod conjunctus Deo, nostra erat longè, quia Deus, substantia melior.

Sermone V. qui totus est de Deo nato & Virgine *Θεικό*. Vide quid accidat, hæretice, non invidio nomen Virgini *Χειρόκο*. Fateor enim reverendam esse eam, que suscepit Deum: per quam transferis dominus omnium: per quam justitia sol illuxerit. Deus enim erat Verbum, & cum homine conjunctum, & in eo habitans. Sed porro suspicor plausum, quomodo hoc quod dixi, transierit, intellexistis. Non dixi pertransiit, pro eo quod est genitus: non enim ita facile mea sententia obviscor. Transiisse Deum per Virginem *Χειρόκο*, a Scriptura perdoctus sum; natum non edoctus sum. Nusquam divina scriptura Deum ex Virgine *Χειρόκο* asserit natum; sed Jesum Christum, Filium, Dominum.

Sermone VII. Non per se ipsum Deus est, quod in vetero figuratum est: non per se Deus est, quod creatum est a Spiritu sancto.

Observatio VII. Observandum quarto, questionem de con-

junctione naturarum in Christo aliis alias, vt diximus, verbis propositam fuisse, illis cum federe cepit Nestorius, an Emmanuel esset vere Deus, & Virgo vere *Θεικό*. Unde ipse sermone. *A nobis, inquit, invicem frequenter sciscitantur, an *Θεικό* dicenda sit Maria, an autem *ἀδελφωκό*. Et in epistola III. ad sanctum Celestinum, cum vellet exponere questionis solemnem statum: *Asfirmemus, inquit, duas se-Has contrarias sibi stare, & harum altera hanc vocem proferat solum, *Θεικό*; altera vero illam solum, *ἀδελφωκό*; & utraque scita ad suam confessionem alteram trahat, vt si hoc non impetraverit, periclitetur de Ecclesia cadere, &c.**

Hinc etiam Dorotheus Anastasiusque, primi impietatis buccinatores, non alia verbo forma vsi sunt, quam ista, quæ ad questionem communem responderet: *Siquis Mariam deiparam esse dixerit, anathema sit.*

Imo Cyrillus testatur, univrsum fere certamen pro fide susceptum de eo fuisse, quod Virgo deipara affirmaretur: qua de causa Joannes Antiochenus cum literas amicas Nestorio scriberet, vnum id ab ipso exigit, vt *Θεικό* diceret, & cum fidei suæ libellum daret, de Virgine primum *Θεικό* dixit, eaque veluti confessionis tessera catholicum se ostendere voluit.

Sed eximium est in hanc rem Pauli Emese- ni factum. Cum procuraret Ecclesiarum pacem Nestorii causa turbatam, suam in Ecclesia Alexandrina in infinita concione probaturus fidem, qua ratione tunc oportebat, post allatum Prophetæ locum: *Ecce Virgo in utero habebit, &c.* Erupit in hæc verba: *Parit itaque Dei genitrix Emmanuelem.* Tum populus acclamavit: *Ecce fides hæc est, Dei hoc donum est, orthodoxa Cyrille: istud audire quærebamus.* Qui ita non loquitur, anathema sit. Mox Paulus: *Peperit proinde nobis deipara Maria Emmanuelem; Emmanuelem autem, hoc est, Deum hominem factum.* Nam Deus Verbum, qui ante secula arcano ineffabilique modo ex Patre genitus est, novissimis temporibus natus est ex muliere.

Quemadmodum igitur Athanasii temporibus, Nestorius aperte rejicit *Θεικό*, qui *Θεικό* aperte diceret, rectam fidem sequi videbatur: & e contrario, vt Arianis accensebatur, quisquis *ἀποκό*, fateri nollet, ita & Pauli Samosatani partibus addicebatur, qui *Θεικό* rejiceret. Tam aperte porro rejicit Nestorius, quam qui apertissime.

Sermone I. *Audiant hæc, qui in dispensatione dominice innovationis cecati non intelligunt, neque quæ loquuntur, neque de quibus affirmant. Qui, sicut modo cognovimus, a nobis invicem frequenter sciscitantur, an *Θεικό* dicenda sit Maria, an autem *ἀδελφωκό*. Habet matrem Deus? Ergo excusabilis gentilitas matres diis subintroducens. Paulus ergo mendax, de Christi deitate dicens *ἀπὸ πατρὸς, ἀπὸ πατρὸς*; id est, sine patre, sine matre, sine generationis narratione. Non, vir optime, Maria peperit Deum. Quod enim de carne natum est, caro est; & quod de spiritu, spiritus est. Non peperit creatura eum, qui est increabilis, non recentem de Virgine Deum Verbum genuit Pater: In principio enim erat Verbum, sicut Joannes ait. Non peperit creatura creatorem; sed peperit hominem, deitatis instrumentum.*

Sermone II. *Quoties igitur sancta scriptura dicitur, vel generationem Christi ex beata Virgine, vel mortem, nusquam Deum dicit, sed aut*

Questio, qua de agitur, Nestorii ætate ita proposita est, an Emmanuel vere esset Deus & Virgo deipara. Probatur ex lect. I. num. 6. Epist. 3. ad sanctum Celestinum, num. 3.

Facto Dorothei & Anastasii.

Testimonio Cyrilli.

Et Joannis Antiocheni.

Et Pauli Emese- ni.

Nestorius aperte rejicit *Θεικό*.

Serm. I. num. 6. & 7.

Ioan. 3. v. 6.

Ioan. 1. v.

Serm. 2. num. 2.

O o ij

st Deus, sed...
omino final...
non apud eam...
sed eam sci...
assignari. Et: Non...
tiamus, cum...
ur: De enim...
sacrificio im...
ed datur pro...
us morti, quod...
commemora...
te cum an...
is, suscitans...
minuam ima...
m: Si hæc...
tum Deum...
dictum re...
nortuus pa...
rificatus est.

us autem sa...
illa carnis...
affectione &...
nis gentili...
epis Apol...
um hæretic...
est enim...
ritatis no...
imilitaria...
incremento...
& passio...
ngelici in...
ificium, &...
i pro no...
unguntur...
ista, &...
tanquam...
is imper...

iones alii...
quæ pro...
ui, quia...
151...
grenunc...
tm me.

DEI Observatio...
quæ or...
ti, men...
mine comp...
hæretic...
quantur...
omni quæ...
narration...
subiisse...
am. De...
storio...
um de...
us.

Probat Nestorius...
u. Pan...
dicitur...
Deum dicitur...
Maria...
num. 4. & 5.

Verbum...
in illa...
num. 4.

in im...
mensis...
infund...
est...
et esse...
riculo...
aicus.

Christum, aut Jesum, aut Dominum, &c.

Sermone 111. Et Ariani quidem, tamesi manifestate paterna deitatis Verbum Deum minorem delirent, non tamen novellum fatentur: hi autem eum etiam beata Maria secundum, eaque posteriorem esse pronuntiant, & temporalem matrem opifici temporum divinitati consignant, &c. Et postea: Verbum ergo Deus non est natus ex Maria, sed in illo, qui ex ea natus est, mansit. Non ex Virgine initium habuit, sed illi, qui crescendo per menses paulatim compositus in vera Virginitate est, inseparabiliter omni tempore sociatus est, &c.

Sermone IV. Qui Deum simpliciter dicit de Maria natum, primo omnium nobilitatem genibus profuit dogmatis, &c.

Sermone V. qui totus est adversus *Θεοτόκον*, objicit sibi catholicorum rationem. Si Deus est, Christus, inquit, & Christus ex beata Maria est ortus, cur Virgo non est Dei genitrix? Nihil occulto, quod ab illis objicitur. Nam veritatis amator, omnia quae a falsitate dici possunt accepta, sibi objicit. Tum respondet: Formatur in vero infans, sed quoad figuram acceperit, nondum habet animam: at ubi figuratus fuerit, jam anima infertur a Deo. Vt igitur mulier corpus parit, sed Deus animam tribuit; neque ideo mulier dicitur anima genitrix, quia peperit animatum, sed potius hominis genitrix: sic quoque beata Virgo, etsi peperit hominem, simul cum illo pertransiente Dei Verbo, non ideo est Dei genitrix: non enim Verbi divinitas a beata Virgine initium cepit, sed erat natura Deus. De beato Joanne Baptista prae dicitur a sanctis Angelis, implendum esse infantem Spiritu sancto, adhuc ex vero matris suae; atque ita beatus Joannes Baptista Spiritum sanctum habens eductus est. Quid igitur? Appellabimus ipsam Elizabeth Spiritus genitricem? Huc animam refert, ac si qui in vobis fuerint, qui ad ea, quae dicuntur, tanquam ad inaudita & insolita morvantur, veniam date illorum imperitiis.

In epistola I. ad sanctum Celestinum. Sed & Virginitatem *Θεοτόκου* ausi sunt modo quidam dicere: hanc vero *Θεοτόκον* vocantes non perhorrescunt, quando sancti illi, & supra omnem predicatorem Patres per Niceam, nihil amplius de sancta Virgine dixisse leguntur, nisi quia Dominus noster Jesus Christus incarnatus est ex Spiritu sancto, & Maria virgine. Et postea: Taceo scripturas, quae ubique Virginitatem matrem Christi, non Dei Verbi, & per angelos, & per apostolos prae dicitur. Propter quae quanta certamina sustinuerimus, a summo sanam praecedentem docuisse beatitudinem tuam, hoc quoque attendentem, quod non frustra certaverimus; sed emendati sint gratia Domini multi ex his, qui perverbi erant: discemes a nobis, quia debet esse parienti *Θεοτόκου* nativitas; quia Dei Verbi commixtura nulla est cum homine, sed unio creaturae & humanitatis dominica Deo conjuncta ex Virgine per Spiritum. Siquis autem hoc nomen *Θεοτόκου*, propter natam humanitatem conjunctam Deo Verbo, non propter parientem proponat; dicimus quidem, hoc vocabulum in eam quae peperit, non esse conveniens: oportet enim veram matrem de eadem esse essentia, quae est ex se natum; ferri tamen posse propter ipsam considerationem, & quod solum nominetur de Virgine hoc Verbum, propter inseparabile templum Dei Verbi ex ipsa: non quia ipsa sit mater Dei Verbi; nemo enim unigenerum se parit.

Epistola I. ad sanctum Celestinum num. 4. 5. 6.

Et in epistola I. ad sanctum Cyrillum. *Προ* dominice dispensationis, non divinitatis Christi, sed humanitatis ejus, passio & nativitas traditur, ut secundum liquidissimam rationem convenientius ac apertius sit. sanctam Virginitatem, non genitricem Dei, id est, *Θεοτόκον*, sed Christi genitricem, id est, *Χριστοτόκον*, vocari.

Ex his perspicuum est, a Nestorio *Θεοτόκον* non verbo tantum rejectam, sed multiplici quoque ratione.

Nam contendebat primo, sine regula, vel Scripturae, vel traditionis, loquendum non esse; *Θεοτόκον* vero neque scripturam sacram, neque concilium Nicenum, neque alia quaecumque meminisse.

Deinde, confessionem *Θεοτόκου* gentilitati favere, matres diis suis subintroducendi.

Tertio, hac eadem opinione mendacem fieri Paulum, qui dixisset, Christum esse *αυτογενε* & *αυτογε*.

Quarto, id totum pugnare cum Verbi incorporeitate, incommutabilitate, aeternitate, & consubstantialitate cum Patre. Nam quod de carne est, inquietat, caro est; & quod Virgo gessit, creatum est a Spiritu sancto; & nemo antiquiorem se parit; & quisquis paritur, parienti est *υιογονε*; & omnis mater consubstantialis ei est, cujus mater dicitur.

Quinto, hanc ipsam opinionem pugnare secum, dumque Deiparam astituit, negare Christi matrem. Si enim, aiobat, non hominis natura, sed Deus Verbum erat, quem illa pariebat; quae peperit, nequaquam mater ejus, qui natus est, invenietur; quomodo enim aliqua fiet ejus mater, qui a natura genitricis est alienus?

Sexto, eos qui *Θεοτόκον* praedicant, pejus Ariani delirare: Ariani enim, tamesi Verbum Deum paternae deitatis majestate minorem faciant, non tamen novellum fatentur. Hi autem *Θεοτόκον* esse pronuntiant, & temporalem matrem opifici temporum divinitati consignant.

Septimo, illos ipsos *Θεοτόκον* defensores, excellentiam Incarnationis, dogmaticisque nobilitatem genibus praesentiam traducere, risuque ac calumniae exponere; imo & Ariani in eo favere, quod catholicorum argumenta infringant.

Octavo, sentire cum Ario & Eunomio, atque Apollinari, qui *Θεοτόκον* appellationem in *ε* ebeve studuerunt, ut facta mixtione, duabusque naturis minime distinctis, nihil ex his, quae viliora sunt, de humanitate dictum acciperetur, ac locus illis jam adversus ipsam divinitatem pateret, tanquam omnia de uno dicerentur, non ratione dignitatis ex ipsa conjunctione consequentis, sed ipsius ratione natura.

Nono, posita confessione *Θεοτόκου*, consequens esse, ut dicatur primo ipsamet deitas ex Virgine nata; deinde mulier quaelibet animae filii genitrix; denique Elizabeth Joannis patris in *Λουκ*: quae tria manifeste sunt, vel impia, vel impetitia plena. Ea vero consequi consuebat ex eo, quod Virgo hominem, cui juncta erat divinitas; mulier filium, qui a Deo animam accipit; & Elizabeth Joannem jam inde a matris vtero impletum Spiritu sancto, in lucem edidit.

Decimo tandem, Virginitatem dici non posse *Θεοτόκον*, quia Christum peperit, in quo erat Verbum Deus; nisi dicatur pariter & Patrem

Ep. I. ad S. Cy. rillum num. 11.
Decem argumentis ad id efficiendum vitur.

Num. 4.

Serm. j. num.

perisse, & Spiritum sanctum, quoniam ambo quoque in Christo erant, cum sint etiam in quibuscumque iustis; imo si *Θεογονία* vocetur, & non *Λεγογονία*, satis ipsa voce prodi, quod non vnus personæ genitrix dici debeat, sed totius Trinitatis, qui Deus est.

Conueniatur defensor Nestorii.

Observatio v. Deus per Incarnationem factus est pontifex, &c. Num. 7.

Heb. 3. v. 1.

Id impugnat Nestorium. Serm. 6. toto.

Serm. 6. num. 9. & 10.

Quomodo Nestorium sui patroni contra hæc tueri conentur.

Est impetus, hoc in loco interrogare Nestorii patronos, & Albertinum præcipue, qui eruditus videri vult, sintne hæc hominis improbenter lapsi, an meditati quæ diceret. Sintne hæc argumenta decem incongruantis alicujus, cui vox vna exciderit; an maligni contradictoris qui multa commentatione singula rei adjuncta perpenderit. Sitne denique linguæ vitium æstu abrepta, tam artificiosa oratio, aut animi potius sibi vbiq; similis, semperque in instituto constantis.

Observandum quinto, cum Proclut, in oratione panegyrica, de vero Virginiis exclamans dixisset: *O templum, in quo Deus factus est sacerdos, non naturam commutans; sed cum, qui secundum ordinem est Melchisedech, propter misericordiam indutus!* Dicit Nestorium non tantum offensum fuisse, sed impatientiam quoque temporali oratione prodidisse; imo postea, cum redidisse debuisset ira, sermone v. i. expositis Pauli verbis: *Considerate apostolum & pontificem confessionis nostræ Jesum;* graviter in Procli sententiam inuictum esse, perinde ac si omnes pontificis proprietates, ab Apostolo tam diligenter acquisitæ ac expositæ, diuinitatem Verbi, etiam incarnati, non decerent.

Sermone igitur v. i. *Apostoli nomen, in Christo audientes, Deum Verbum male intellegunt apostolum esse; legentes item pontificis vocabulum. Deum esse imaginatur pontificem, miram dementia!* Quis enim *Apostoli officium audiens, non statim videat hominem demonstrari? Quis summi sacerdotis nomen audiens, diuinitatis naturam ad sacerdotis ministerium vocet?*

Tum enumeratis pluraquam quatuordecim notis pontificis illius, de quo Paulus loquitur, postquam singulas argumentatus est, orationem colligens. *Hic ille, inquit, cum Aose, quoad duccendi exercitus typum comparatus, ille semen Abrahæ vocatus, ille per omnia similit fratribus, ille tempore factus pontifex, ille per passiones consummatus, ille qui in quo passus est, ipse tentatus, potest tentatus auxiliari, ille secundum ordinem Melchisedech pontifex appellatus. Cur igitur diuersa sentis a Paulo? Cur impassibilem Deum Verbum corpore terreno commiscens, passibilem pontificem facis? Cum sit igitur nobis hic solus pontifex, & condolens & cognatus, & firmus, de ejus fide nunquam depellamini: ipse enim vobis ex promissa benedictione, ex semine Abrahæ missus est, v. pote pro se, & pro suo genere corporis sacrificium offerens.*

Tot testimoniiis tamque manifestis non cedunt, quibus placuit Nestorium aduersus Ecclesiæ iudicium defendere; sed conatur primum infirmare vim argumentorum, quæ modo adhibita sunt. Tum producant testes, quorum auctoritate probent, Nestorium reipia pro veritate stetit, soloque verbo lapsam esse. Denique videntur sibi posse aperire lapsus causam, accensum nempe fidei studium, & inflammatum ardorem in Apollinaristas atque Arianos, in quos cum nimio, vt erat solitus, in omnes hæreticos abreptus esset æstu, neque modum loquendi tenuerit, neque voces temere prolatas,

præ impatientia dedecoris, corrigere voluerit. Tria hæc sigillatim ad examen vocanda.

§. IV. *Quid defensores Nestorii argumentis s. superiore adductis respondeant, & cuiusmodi sint eorum responsa.*

EOs tantum convenimus, qui fidem concili Ephesini retinere se profitentur, non item aut Socinianos, aut alios ejusmodi apertos antichristos, id est, qui diuinitati Christi bellum aperte indixerunt. Inter illos igitur, quicumque Nestorii causam susceperunt, intellexerunt facile, eam se tueri non posse, nisi quem hæresis absolvere nituntur, non modo ignorantia accusent, sed etiam inconstantia condemnent, quasi pugnaverit aduersus eos, quos cum Patribus loqui nesciret, & in explicanda mentis suæ sententia alia aliis temporibus verba adhiberit, quæ ancipites haberent, & perplexos sensus.

Distinguunt igitur duas in Incarnationis doctrina quasi partes, fidem & intelligentiam. Fide creditur, inquit, quod Christus sit Deus homo, quodque nature duæ in ineffabili modo, vna, divino quodam atque ineffabili modo, junctæ sint, &c. Intelligentia percipiuntur subtiliora quædam consecratoria fidei, exempli gratia, quæ, & quanta ex vnionis modo idiomatum communicatio nascatur; qua ratione, quæ Dei sunt, ad hominem; quæ hominis, ad Deum pervadant, &c.

Nestorium dicunt, vt erat probatæ ad instituentos fideles doctrinæ, perpexisse procul dubio, quantum satis ad obcurandam officium, quæ *veritas*, & quasi *obscuro*, ad fidem pertinent, vt quod Christus sit vnus Dei Filius, vnusque omnium dominus; quod non dividatur in duas personas, nec solus sit per se homo, &c. Sed, quæ humanæ mentis imbecillitas, caligasse in fidei consecrariis, ideoque abhorruisse a nonnullis vocibus, in Ecclesia receptis, cuiusmodi sunt; *Deus natus, passus, pontifex, deipara Virgo*, &c.

Addunt, id ipsi contigisse, quod solet viris dignitate præstantibus, qui cum arguuntur erroris, aut etiam monentur, errorem malunt defendere, quam fateri, ne confessione dignitatem, aut abjiciant, aut certe minuant. In eo igitur aiunt Nestorium pertinaciter perstitisse, in quod inconsiderate inciderat; ideoque anathemate percussum, vel per injuriam, quod Calviniani quidam effutunt; vel propter solam animi obstinationem, quod imprudenter catholicis nonnullis excidit.

Hujus defensionis duæ sunt partes. Prima proprie defensio est, altera potius excusatio. Illam consiciunt partim testimonio veterum, partim ratione: istam sibi credi volunt. Prior discutietur sequente §. posterior in præfenti.

Aiunt igitur, Nestorium peccasse quidem contra leges *de hæreticis*; sed id minime obitare, quominus rectam ceteroquin fidem teneret: idem enim accidit quibusdam Patribus, quos tamen Ecclesia colit vt fidei magistros, & illis præsertim, qui in terminis abstractis communionem idiomatum admiserunt, quo nihil est intolerabilius in hac quæstione, cum apertam indicet naturarum confusionem. Cum ergo illi salva fide peccare potuerint per excessum, quid-

Qui defensores Nestorii nunc attendantur.

Doctrinæ de Incarnatione duas partes, fidem & intelligentiam.

Negant Nestorium in fide errasse, sed tantum in intelligentiis fidei consecratoriis.

Quibus contraria eum dixisset, noluit dicta corrigere.

Eadem videtur ipsius causa, quæ aiquot Patrum.

ni pariter salva fide per defectum Nestorius dicitur peccasse?

Quintuplex tamen differentia.

Prima.

Nam primo, Patrum opinioni non erat consequens, ut tolleretur naturarum unio *in Christo*, qui cardo quaestionis; consequens erat Nestorianae.

Secunda.

Deinde, Patrum dicta facile possunt ad modum loquendi benigna interpretatione revocari, detracto scilicet, quod abundat: non poterat id pati Nestorii voces, siquidem eo addito, quod desit, jam ea fateri oporteat, quae Nestorius ferre se non valere, palam professus erat.

Tertia.

Postea, id addebant Patres, quo vocum licentia coerceretur, anathema scilicet haereticis, quibuscum sentire videri possent, & in ea quidem parte, qua haeresis *in Nestorio* contineretur. Contra Nestorius adijungebat nihil, quo erroris suspicio minueretur, sed quo potius firmaretur, atque etiam saepe augetur. Neque enim haereticis, quibuscum sentire credebatur, dicebat anathema in ea parte, qua opus erat; sed in alia, quae non veniebat in quaestionem. Istud vero quid erat aliud, quam confessionem re ipsa fateri?

Quarta.

Quid quod Patres apertam aliis in locis profide sententiam dixerant, imo ubi venia egere credi possent, voces ibidem protulerunt, quibus sinceritatem fidei suae demonstrarent, ut quod divinitas passa sit carne, &c. Nestorius postquam semel prodidit latens in animo virus, nihil attulit non consentaneum errori, nihil non cohaerens.

Quinta.

Aliqui tandem Patrum vsi sunt Nestorii vocibus, *in Nestorio*, *in Nestorio*, *in Nestorio*, &c. imo, quod notavit Leontius, sententias plures eisdem dixerunt, nec ideo tamen in suspicionem erroris venerunt; partim quia nondum quaestionis status libertatem loquenti, legibus quasi temporalibus, coercuerat; partim quod Nestorius singulas, quibus uteretur, voces, studiose conquiescerat, ex ipsis etiam scripturis, quae in oppositos sensus sancti facile possent, ad fraudem faciendam, vnaque vocula e catholicis in haereticas verterentur, ut puta Incarnationem dixit *in Nestorio*, dixerunt & catholici; sed ille solam, isti non solam. Christum vocavit hominem *in Nestorio*, vocavit & Basilius; sed Nestorius Deum simul natura addere noluit, quod addidit Basilius, &c.

Subtrahitur fundamentum excusationis.

Verum, ut excusationis fundamentum eruatur, pervidendum curiosius, an non *in Nestorio* leges Nestorius spreverit potius, quam nescierit. Ipsi certe interfuit sprevisse, quo calumniam vulgo probabiliorum catholicis faceret: cum enim ipsis vitio verteret, quasi dicerent, divinitatem secundum se natam ex Virgine, passam in carne, insepultam tumulo, & alia ejusmodi. Eos confessionis cum Ario atque Apollinari eo credibilis accusabat, seque catholicum ostendebat, quod contra haereticos pugnare, & ab haereticorum focis invidiam constatam sustinere videretur.

Non potuit ignorare leges connotationis idiomatum.

Potuitne homo, mente non tardissima, docendis populis praepositus, concertationibus exercitatus frequentissimis; in lectione Patrum, ut ipsemet jaetabat, verfatissimus, nescire, quid

in quaestione, de qua dicere necessarium saepe fuerit, partium esset opinio: Potuitne ignorare, quis esset status controversiae, per annos fere bis centum agitata? An non intelligebat vir, ex erudita Antiochenorum Ecclesia, in regiae urbis thronum, doctrinae fama subvectus, quid contententes super lite contestatissima partes sentirent? Fugiebatne tractatorem veteranum, qua quaeque pars arte declinatet objectiones, suamque sententiam exponeret? Nihil affererebat, quod non prius Samofatenus Dionysio Alexandrino objecisset: nihil, quod Dionysius Patresque Antiocheni non diluissent, exposita fide de pugnantibus in speciem Christi attributis. Nulla certe adhibebat argumenta, nisi quae a Photino sumperat, sed Theodori arte exposita.

Quid plura? Fuitne adeo mens ipsius emota, cum evomeret impietatis virus, ut eorum oblitisceretur, quae prius noverat de communione idiomatum, quaeque tradebat in Ecclesia, cum palam de Christo diceret: *Magnum sane tanti domini sacramentum; hic enim qui videtur infans, hic qui recens apparet, hic qui factus corporalis egest; hic qui secundum visibilem essentiam recenser est edisus, filius est, ut Scriptura docet, aeternus, filius universorum opifex, filius qui sua opis factis dissolubilem creaturam naturam astringit. Infans enim Deus est sua potestatis, tantum abest, Arie, ut Deus Verbum sit sub Dei potestate. Novimus ergo humanitatem infantis ac divinitatem; filiationis unitatem servamus in deitatis humanitatisque natura. Hoc autem dico, ut novitis, quam superexcellens & summa quaedam deitatis conjunctio existebat, etiam in infante ipso, cum dominica caro conspiceretur: erat enim ipse, & infans, & infans ipse dominus.*

Noverat sane rectas loquendi formas, ante proditam haeresim; sed cum illae argumenta sophistica eliderent, quibus solis utebatur, servare ipsas noluit, inter impugnandam fidem; neque id mirum, cum nemo ea videri velit scire, quae suis rebus incommode intelligit.

§. V. Quid afferant Nestorii defensores, ut ipsum probent, re ipsa fidem rectam secutum esse.

JAM vero ut defensores illi probent, Nestorium rectam fidem secutum esse, testimonia sex adducunt. Testimonia sex adducunt.

Primum, Neoflorii fidem profitentis, & sibi fieri calumniam querentis.

Sic igitur illi argumentantur. Cum fides orthodoxa hac in parte, vel omnino, vel maxime quatuor propositionibus contineatur, quod Christus non sit solus homo: quod vnus existat, id est, neque duo sint filii, neque duo domini, aut Christi: quod naturae ambae in

vnam Verbi hypostasim convenerint & quod beata Virgo dicatur Deipara. Nestorius, ne vnam quidem partem absolute negavit, singulas expressis verbis asseruit.

Et primum, quod Christus non sit homo solus. Num. 23.

Primam manifeste sermone VII. Non nudus homo Christus, o calumniator; sed homo simul & Deus. Si autem Deus tantummodo existeret, oportebat eum, secundum Apollinarem dicere: Quid me queritis occidere Deum, qui vobis veritatem locutus sum? Nunc autem dicit: Quid me queritis occidere hominem istum, qui spiritus coronatus est? istum qui dixit: Deus Deus meus, quare me dereliquisti? istum qui iridianam sustinuit mortem, &c.

Num. 27.

Sermone XII. In supore remaneat demum Paulus Samosatenus, qui nobis dominicam humanitatem mudam a deitate deliravit, qui solam, præter divinitatem, fabulatur hanc, quæ semper conjuncta est atque comæxa, quæ eadem ac pariter potest quæ Deus. Donavit enim illi Deus nomen quod est super omne nomen.

Deinde, quod Christus sit unus, nec duo sint Dei filii. Num. 5.

Alteram non minus clare, sermone II. Divisio non est, neque conjunctionis, neque potentie, neque filiationis, neque hujus quod est Christus. In his divisio non est: in deitate vero & humanitate divisio est. Christus, secundum quod est Christus, indivisus est: & Filius, secundum quod est Filius, indivisus est. Non enim habemus duos Christos, vel duos filios; neque est apud nos primus Christus & secundus; neque alter & alter; neque iterum alter filius, & iterum alter filius: sed idem ipse est duplex, non dignitate, sed natura.

Num. 1. 2. 3.

Sermone XI. Magnum sane rati doni sacramentum! Hic enim qui videtur infans, hic qui recens apparet, hic qui fasciis corporalibus eget, hic qui secundam visibilem essentiam recemerit est editus, Filius est, ut Scriptura docet, æternus; Filius universonum opifex, Filius qui sua opis fasciis disfulubilem creaturam naturam astringit. Infans enim Deus est sua potestatis: tantum abest, Ariæ, ut Deus Verbum sit sub Dei potestate. Novimus ergo humanitatem infantis ac divinitatem; filiationis unitatem servamus in deitate humanitatisque natura. Hoc autem dico, ut veritatis, quam superexcellens & summa quædam deitatis conjunctio existebat, etiam in infante ipso, cum dominica caro conficeretur: erat enim ipse, & infans & infans ipsius dominus.

Sermone XII. Unus Filius, quod visibile est, & quod invisibile: unus Christus, & iste qui videtur, & id quo videtur. Natura duplex, sed Filius singularis. Quid sermonem in calumniam vocas?

Tertio, quod una sit in Christo persona. Num. 5.

Tertiam catholicæ fidei partem exponere videtur non obscure, in epistola II. ad Cyrillum. Ut nominibus quibusdam utriusque natura communibus, & significationis positus, neque ea, quæ generationis Filii & dominationis dissecantur: neque ea, quæ naturarum sunt propria, in singularitate nativitatis Filii ulla confusionis abolitione periclitentur.

Num. 3.

Epistola II. ad sanctum Celestinum. Multus etiam nobis labor hic celebratur, dum elaboramus erare sordidissimam impietatem pessima opinionis Apollinaris & Arii de Ecclesia Dei. Nescio enim, quemadmodum quidam de ecclesiastica quandam contemperationis imaginem ex deitate & humanitate Vnigeniti concipientes, ægrotaent agitudine prædictorum hæreticorum: dum & corporis passiones audent superfundere deitati Vnigeniti, & immutabilitatem deitatis ad naturam corporis transmissis confingunt, & utramque naturam (quæ propter

conjunctionem summam & inconfusam in una persona Vnigeniti adoratur) contemperationis mutabilitate confundunt.

Apud Cyrillum ipsam, libro de recta fide ad reginas cap. 12. Caterum nomen hoc, Christus, quidam nescio quo modo Dei Patris Verbo etiam seorsum ac per se, hoc est, ut extra carnem positum mente concipiatur, convenire asserunt: mox vero in illum quoque similiter illud competere contendunt, quæ ex sacra Virgine natus est, prout hic quoque per se separatim subsistere consideratur. Postremo ambobus simul perinde ac vni congruere tradunt, ratione nimirum conjunctionis, ut ipsi loquuntur, in vnam illos personam colligamus.

1. part. cont. Ephes. c. 4.

In epistola ad Alexandrum Hieropolitanum. Oportet manere naturas in suis proprietatibus, & sic per mirabilem, & omnem rationem excedentem unitatem, vnam intelligi gloriam, & vnum confiteri Filium. Et iterum: Non duas personas vnam personam facimus, sed vna appellatione Christi duas naturas simul significamus.

In cont. V. c. 6. lat. 6.

Sermone quodam innominato apud Cyrillum, in quo inducitur Christus loquens. Cum sim Dei forma, servi formam indui; cum sim Deus Verbum, in carne conficior: cum universonis sim dominus, personam pauperis propter vos indui; cum esuriam visibiliter, esurientibus cibum subministrare.

Lib. 6. cont. d.

Quartum denique, sermone V. Dixi jam sepius: Siquis inter vos simplicior, sive inter quoscumque alios, voce hac Θεωτικὸς gaudet, apud me nulla est de voce invidia; tantum ne Virginem faciat deam, &c.

quod Virgo sit Deipara. Num. 4.

Epistola III. ad sanctum Celestinum. Ego autem & hanc quidem vocem, quæ est Θεωτικὸς, nisi secundum Apollinaris & Arii favorem, ad confusionem naturarum proferatur, volentibus dicere, non resisto.

Num. 2.

Sermone XII. Damna eos, qui dicunt secundum Apollinaris & Arii sensum Dei genitricem; & ego vna tecum clamo Θεωτικὸς. Et postea: Filius Dei natus est Deus Verbum & homo; ergo quæ peperit, propter unitatem dicatur Dei genitrix, id est Θεωτικὸς.

Num. 7.

Num. 21.

Sermone XIII. Quoniam autem oportet, propter eos, qui lucidiores requirunt intellectum, maxime cum sint Ecclesia filii, ut manifestiore locutione; propterea & modo eadem definitione, quæ prius breviter de illa beata Maria semper Virgine predicabam, etiam nunc, evidentiore sermone, summa voce proclamo, quoniam sancta Virgo & Dei est & hominis genitrix.

Num. 7.

Hactenus pro se Nestorius, nunc Joannes Antiochenus, fidei Nestorii probe conscius, Joannis Antiocheni.

Testimonium Joannis Antiocheni.

sive propter diuturnum Antiochiæ convictum, studiorumque & magistri communionem; live ob diligentem, post commotas a recessu turbas, rei totius pertinentis ad amicum inquisitionem. Scribens igitur ad Nestorium: Si enim, inquit, mens tua, eadem sapit & sentit, quæ sancti Patris Ecclesiæque doctores, (nam hoc, domine mi, & ex multis, & ex communibus amicis, de te accepimus) quorsum vereris piam sensum convenienti voce publicare? Et postea: Quis, quaeso, reprehendat, si ea quæ sentis, libere exponas? Imo vero, quis non laudet, si nomen, cuius sensum pietas tua, ut cognovimus, possidet, propter publicam quietem communemque orbis pacem admittat? Et rursum: Multi, ut intelligo, non infrequenter ex te audierunt, quod ipsam solam vocem, non piam quoque ipsius vocis notionem averteris, siquis vero celebrioris fama ecclesiastici,

1. part. cont. Ephes. cap. 25.

stadium sepe ne ignorare, r annos fere; ebat vir, et regie vrbis, quid conpartes sententiam, qua ones, suam ebat, quod alexandrino trefque An- dres pugnan- Nulla certe otino sum-

us emota, Coma- rum obli- munione lesia, cum sane ranti- ur infans, corporali- essentiam tra docet, filius qui naturam otefatis: i sub De- infans ranti in em dico, una qua- in infan- tur: erat ominas, as, ante umenta ur, ser- fidem: rri velit illigit.

ipsum effi. Nesto- Testimon- ia sicut ur, mi- estorii: aper- niam Joan- i lau- etiam orum: fan- rum itque uric, Dio- quos tule- oris

of- Primum, No- taxi- stori filia- uod- profectus, &- exti- sibi feci- sumam que- luo- rentis. in

autores tibi fuerant, ut ipso quoque nomine admissa, sacram virginem Marianam Deiparam appelles, te istud nequaquam recusaturum esse.

Est autem antistitis, illius testimonium tanto gravius, quanto fidei orthodoxe scientior habitus est, etiam a summis Pontificibus, etiam cum de fide ageretur.

Testimonium
diocesis O-
rientalis.

Suum antistitem secuta est hac in parte diocesis tota Orientis, quae cum Episcopis aburdaret, sanctitate pariter atque doctrina praestantibus, Nestorii tamen causam suscepit, nec ab ipsius sententia, si Theodoretum audimus, recessit unquam; nisi verbo tenus, molliens scilicet duriores Nestorii voces, eaque, inter explicandum Incarnationis mysterium, vocum economia utens, quam ille praesola superbia, animique contumacia resperebat. Cum igitur Orientis synodus, propter ineundam Ecclesiarum pacem, consensisset in Nestorii abdicacionem, synodice nomine Joannes scripsisset, non solum confessionem Cyrillo, quam ille irreprehensibilem dixit, sed etiam epistolam Imperatori, de qua Theodoretus: Cognovi, quod is, qui hanc scripsit, (epistolam ad Imperatorem) idipsum sentiens indiscrete atque inique damnavit eum, qui nihil praeter doctrinam sanam movit aliquid & docuit. Sed anathematismus infertus, licet idoneus sit amplius quam consensus damnationis, ejus turbare lectorem: tamen quia non indiscrete, sed sub quadam consideratione positus est, solatium praesertim; nec enim dixit: Anathematizamus doctrinam ejus, sed quaecumque aliter dixit, aut sensit, quam doctrina apostolica continet.

Epist. 2. ad
Alexandrum
Hierap.

Testimonium
Theodoret.
Ep. 2. ad eund.

Ipsè vero, Theodoretus, quid super ea recenseret, patefecit, tum adductis verbis non obscure, tum istis clarissime. Jam tua sanctitati praedixi, quia si domini mei venerabilis & sanctissimi episcopi Nestorii fuerit dogma damnatum, nec ego cum his, qui hoc faciunt, communicabo. Quod si tua sanctitati placuerit, idipsum literis inserere, quae Antiochiam diriguntur, hoc fiat: ne ergo differatur, obsecro, tuis harendo vestigiis. Non minus manifeste mentem aperit scribens Andreas Samosateno. Exigit autem Aristolaus subscriptionem factae dudum damnationis, & ut anathematizetur sancti episcopi dogma Nestorii. Scit autem vestra sanctitas, quod si quis indiscrete doctrinam anathematizet ejusdem sanctissimi & venerabilis Episcopi, idem est, ac si pietatem anathematizare videatur. Oportet ergo, si omnino compellimur, eos anathematizare, qui purum dicunt hominem Christum, aut qui in duos filios unum Dominum nostrum JESUM CHRISTUM dividunt, & qui ejus abnegant deitatem.

Testimonium
Socratius.
Lib. 7. c. 31.

Quin & Socrates historicus, cum Nestorii libros evolvisset curioso, ut ipse quidem testatur, scripsit tamen in hac verba: Nestorius apud complures venit in opinionem, quod Dominum simplicem hominem esse diceret, quodque Pauli Samosatensis & Photini dogma in Ecclesiam introduceret; atque de hac re tanta concertatio, tantaque tempestas commota est, ut aenonicis concilio opus fuerit. Ego vero, dum ejus libros lustris, hominem imperitum reperio, &c. nec tamen mihi videtur imitari Paulum Samosatensem, aut Photinum, & Dominum omnino simplicem hominem dicere: sed solam, DEIPARA, vocem tanquam larvam reformidare. Et postea: Videtur veterum lucubrationes ignorare, ideoque, ut dixi, vocem hanc instillari. Nec enim Christum simplicem hominem dicit, ut Photinus & Paulus Samosatensis. Et ho-

milis ab eo edita docent, cum nullo modo divini Verbi personam abstulisse, sed ubique illud fateatur subsistens & inexistens, &c. Sic enim sententiam reperio, tum ex ejus libris, quos legi; tum ex his, quos amatores ipsius dicunt.

Diodorus tandem, qui Theodorum docuit, & Theodorus, qui Nestorium, communis discipulimentem, sua patefacta, aperite possunt: ipsi enim Nestorius perinde ac Theodoretus discipulorum alter, aperte inhaesit, quod & Cyrillus aperte probat, utrumque cum Nestorio sensisse tradens. At Facundus, postquam Diodorum Athanasii, Petrique Alexandrini, Timothei, Basilii, Chrysostomi, Epiphaniique testimonio rectae fidei fuisse probavit, defensionem concludit hunc in modum: Quis autem ferat accusatum a Juliano Diodorum, quod Deum natum de Virgine fateretur, accusari etiam a christianis, tanquam hoc negaverit? Vel quis audiet, Julianum Diodoro comminantem, quod JESUM Galileum Deum aeternum predicaret, quem mortuum & sepulchrum negare non poterat, & dicentem propterea illum puniri a suis diis summo supplicio, quod miserabiliter imbibens theologorum piscatorum errorem, talia predicaret: a christianis quoque judicet abdicandam, velut qui JESUM Galileum, hominem tantum, non etiam Deum esse crediderit?

Testimonium
sen auctoritas
Diodori &
Theodori.

Lib. 4. c. 2.

Lib. 3. c. 2.

Theodori autem perfert Facundus, tam exquisitè exceptas, ut nihil videatur posse significantius rectae fidei afferri. Libro decimo tertio de Incarnatione: Bonum est in hoc loco maxime concludere, quid virtutis habeant ea quae dicta sunt, sive conversari, sive baptizari, sive crucifigi, sive & mori, & sepeliri, & resurgere. Non pro alicui haec coartantes homini dicimus. Hoc enim in unaquaque dictorum demonstratione addere non moramur, ut nullam calumniantibus prebeamus male loquendi occasionem. Sed inhabitatio quidem a Deo Verbo, ab ipsa in utero matris plasmatione inhabitatio vero, non secundum communem inhabitacionem, neque juxta eam, quae in multis intelligitur gratiam; sed juxta quandam excellentem, secundum quam etiam adunari dicimus duasque naturas, & unam juxta adunacionem effectam esse personam. Operæ pretium est videre, quomodo singulas Theodori sententias argumentetur Facundus ad ipsius defensionem.

§. VI. Quam infirma sint, quae pro Nestorio afferuntur.

Atque hæc sunt defensorum Nestorii argumenta, quae quamvis habeant aliquam speciem veri, qua illuserunt Albertino Calvinista, aliisque ejusmodi hominibus: reipsa tamen vanissima sunt, nec aliunde ponderis quidquam habent, si tamen habent, quam vel ab incogitantia, vel etiam ab inficitia abutentium.

Infringuntur
sex ista testi-
monia.

Nam ut eorum, quae pro se dixit Nestorius, pateat fucus, notandum est, haereticum hunc, quo nihil unquam artificiosius fuit, nihil mendacius, verbis catholicis solum dissimulare mentem suam, magistri Theodori exemplo, a quo non tam dogmata, quae sequeretur, quam fraudes, quibus se tegetet, edoctus est.

Et primum
quidem Ne-
stori, quippe
mententis.

Observandum deinde, totam haereticum, cui Nestorius nomen dedit, in eo fuisse positam, quod duas in Christo naturas negaret, ut scilicet uniri, sed solo nexu morali, qualis fere inter conjuges vulgo intercedit, aut certe intercederet

recederet inter eos, qui perpetuo atque indif-
sociabili vinculo conjungi cogitarentur: alter
enim alterius semper esset, nec disjungi pos-
sent vnquam singuli; sed vna foret perpetuum
amborum dignitas, vnaque auctoritas, & vna
moraliter persona. Imo & idem vtriusque di-
ceretur patens, sed dispari modo: vnus natu-
ra; alterius velut adoptione, &c.

Nestorius igitur, cum sibi calumniam fieri
quereretur, velletque videri succensere Samo-
lateno, affirmanti Christum esse solum homi-
nem, fœcū fecit: neque enim ipsi objectum
erat, quod, sicut Samolatenus, Christum vellet
exitisse aliquando sine Verbo, suamque cum
Verbo conjunctionem operibus meruisse. Quis
enim non audierat inclamantem subinde, natu-
ras in ipso Virginis vtero, imo & in ipso
conceptu, copulatas esse? Sed vitio vertebatur,
& merito quidem, quod has ipsas naturas copu-
latas diceret solo nexu morali: vnde fieret,
vt Deus esset quidem hominis, & homo Dei,
non tamen Deus-homo & homo-Deus; vt
Evangelicæ verba, nec proprio, nec, si licet ita
loqui, recto sensu acciperentur, sed figurato
tantum & *hypocritico*; vt Verbum non sit factum
caro, sed carnis tantum inhabitator; vt Deus
non sit mortuus, sed Dei templum; vt Virgo
non sit *diuina*, sed *admiranda*, &c.

Neque minor est fraus Nestorii predicantis,
Christum esse vnum, vnumque Filium & Do-
minum: nam Christum faciebat non hypostasi
vnum, sed mera conjunctione, more conjugum,
qui sunt vnum moraliter: quod exemplum ob-
trudit subinde, & Theodorus Nestorii magister,
& Theodoretus scholæ socius. Faciebat & vnum
Filium Dei & Virginis, sed mirabili quadam
strophæ: aiebat enim, hominem esse Filium Dei,
non natura, sed vnione; non quia foret ipse
Unigenitus, sed quia Unigenito iungeretur;
id est, vt loquuntur, esse Filium, quia Filius,
non in recto, sed in obliquo: Verbum pariter
dici filium Virginis, in obliquo tantum, quia
in filio Virginis habitabat, hoc est, quod om-
nia Verbi hominisque communicari dicebat
ex S. Hieronymo.

Jam vero improbi cavillatoris vocem perso-
næ usurpantis præstigias detexit Cyrillus,
ostenditque, vnitæ personæ tegi hæresim, nec
aliud significari, quam quod Dei & hominis
eadem facta sit, per Verbi *in se personam*, dignitas,
vnaque auctoritas, potestas, & si quæ sint alia
ejusmodi moralia vocabula. Nomen enim perso-
næ sumpsit veterator magnus, vt est vox juris,
qua ratione conjuges, vt sapius dictum, vna
sunt persona: cum tamen sumere debuisset, si
bona fide ageret, prout est naturæ quiddam,
atque ipsa hypostasis, qua notione conjugum
duæ sunt reipsa personæ, duæque hypostases.

Non minus subdole homo planus permitte-
bat, Virginem dici Deiparam, modo ne dea
putaretur; neque minus perfidiose insidiabatur
auditoribus, cum *diuina* dici iuberet, modo
ne sentiretur cum Apollinari & Ario. Erat enim
in ea hæresi, quæ matrem dici posse negat vl-
lam, nisi quæ consubstantialis sit ei seorsum
per se sumpto, cuius dicitur mater: atque ita
non posse dici vllam Verbi matrem, cum neque
Verbo, secundum se ipsum spectato, vlla femi-
na consubstantialis esse queat, nisi facta fuerit; dea
neque Verbum factum sit per conversionem
consubstantialia femina.

Suam porro mentem homo nequam, scribens

summo Pontifici, prodidit his verbis: *Siquis au-
tem hoc nomen, diuina, propter natam humanita-
tem conjunctam Deo Verbo, non propter paritatem,
proponat, dicimus quidem, hoc vocabulum in
eam, quæ peperit, non esse conueniens: oportet
enim veram matrem de eadem esse essentia, quæ
est ex se natum; ferri tamen posse, propter ipsam
considerationem, & quod solum nominetur de
Virgine hoc verbum, propter inseparabile tem-
plum Dei Verbi ex ipsa, non quia ipsa sit mater
Dei Verbi, nemo enim antiquiorem se parit.*

Atque hæc est vanitas testimonii, quod pro se
Nestorius dixit: nihilo plus valet id quod Joan-
nes Antiochenus tulit, siue tempus quo scripta
epistola est, siue persona scribentis, siue etiam Nes-
torius spectetur. Nam tunc temporis Nestorii
animus, vt erat exacerbatus supra modum, sic
non fuit exprobratione hæresis agendus in su-
rias, sed œconomica potius velut adulatione
palpandus. Deinde, tunc cum scriberetur epi-
stola, non erat vna constansque omnium opinio
de Nestorii fide, nam perplexæ de industria &
ambigæ loquebatur: alii enim verba flexiloqua
in benigniorem partem, alii in oppositam, sed
veriorem, interpretabantur. Denique, credibile
est, ne ipsius quidem Joannis fidem tunc fuisse
admodum sinceram; imo vix non certum, quam
hauserat a magistro communi Theodoro do-
ctrinam, retinuisse animo, tamdiuque fovisse,
donec ipsam, aut quæstionis agitatione erudi-
tus, aut orbis commotione territus, deponeret.

Quamquam, vt ingente fatear, suspecta mihi
fuit semper, estque etiamnum, fidei confessio,
quam Joannes in pace Ecclesiarum edidit; ne-
que potuit hæcenus, quamvis valde auerem,
hanc mihi suspicionem minuere prudens Cyrilli
confessionem recipientis, benignaque *interpretatione*.
Nam primo Acacius Bereænsis auctor fidei vide-
tur, homo, mea quidem sententia, male affectus
erga Christum. Deinde huic fidei Nestorius, sine
vllò sui dogmatis præjudicio, subscribere potuit.
Denique videri potest Cyrillus, cum turbarum
petalus esset, putasse Ecclesias pacandas, vel
sic. Verum ea de re alias iterum; interim ad-
verte, Acacii quoque testimonium pro Nestorio
potuisse adduci: scribens enim ad Cyrillum,
perinde ac Joannes, videretur Nestorium excusare;
sed perinde etiam ac Joannes, suspectus merito
potest esse, propter vtramque rationem, & quod
dubie sit fidei, & certi in reum affectus.

Eadem est orientalium Episcoporum quæ
Joannis causa. Theodoretum autem testimonium
audiri procul dubio jure non debet, cum sit
hominis, vel consentientis Nestorio, vel sin-
gulari amicitia conjuncti, quod vtrumque, aut
idem omnem derogat, aut certe multum mi-
nuat.

Adde quod illud ipsum, quod prolatum est,
Theodoretum testimonium rem in contrarium
conficit: quomodo enim catholicis persuadeat
innocentiam Nestorii, qui contra Ecclesiæ ju-
diciū se facere indiceret?

Quæ potest autem esse, in re theologica, Atque Socra-
auctoritas Socratis, cum fuerit, aut scholasti-
cus de foro, aut de aula scriptor? Et vt aliqua
detur esse, melior tamen inde causa Nestorii non
evadet: nam quæ scribit, ea procul dubio vera
sunt, sed non ad rem. Nestorium ait, non perinde
ac Paulum & Photinum dicere, Christum sim-
plicem hominem; certe: negabant enim illi,
hominem cum Verbo per se hypostatico atque
Patri *quovis* conjunctum, quod certe Nestorius

*Epist. ad Ce-
lest. num. 6.*

*Infirmatur te-
stimonium
Joannis An-
tiocheni.*

*Infringitur
testimonium
Orientalium
ac Theodore-
ti.*

*Atque Socra-
tis historici.*

Bo modo dicitur
ue illud fatetur
sententiam re-
tum ex his
orum docuit
munis dicit
pollant: ipse
retus discipu-
id & Cyrillus
torio sentisse
Diodorum
imothei, Ba-
testimonio
tionem con-
ferat accu-
m natum de
christianis,
ens, Julia-
s um Galii
n mortuum
entem pro-
supplicio,
m pifate-
ianis quæ-
s um Ga-
Deum esse
acundus,
atur posse
ro decimo Lib. 1. c. 1.
loco ma-
t ea que
ari, sine
resistere.
dicimus.
strations
ibus pre-
ubiata
matri
em com-
que in
uandam
i dici-
unatio-
um est
tentias
onem.
torio
ii ar-
Infringitur
quam lex illa est
salvi-
monia.
a ta-
quid-
cl ab
aten-
ius, Et prima
unc, quidem Ne-
stori, quippe
mentem.
lare
, a
tam
cui
m,
si-
ere
in-
ret

faciebatur: negabant, jam inde a conceptu hominis, unione exitisse, affirmabat Nestorius: negabant Virginem esse *verginem*, contendebar Nestorius. Quid multa? apertis illi verbis Christum simplicem hominem profitebantur, non profitebatur Nestorius: sed re ipsa *verginem* non admittebat, in quo cum illis consentiebat. Illosit ergo Socrati, cum quartum, duodecimumque sermonem haberet, magnamque sibi esse a Paulo Photinoque distantiam diceret: dicenti enim credidit, ignatus fraudis detegenda, & mysterii penitus intelligendi.

Quam levis sit haec in re Diodori & Theodori auctoritas.

Diodorum vero Tarfi, Theodorumque Mopsuestia adhibere testes, quibus recta Nestorii fides probetur, quid aliud tandem est, quam aliquem velle parum criminis ostendere, producendo socios, aut etiam duces? Nam utrumque Nestorii institutorem, viciniorum hunc, illum remotiorem, Cyrillus prodidit, damnavit Ecclesia: neque vllum de duobus satis unquam Facundus, quantumcumque nitatur, absolvent, cum suis se quoque verbis ambo, & prodant, & damnent. Quid enim haec Diodori sententia magis haereticum? *Ne filius Maria putetur Deus Verbum: mortalis enim mortalem generat secundum naturam: & corpus generat consubstantiale: & duas generationes Deus Verbum non sustinet, unam ante saecula, alteram posterioribus temporibus. Quid ista impudencius? Perfectus ante saecula Filius perfectum, quod ex David, assumptus: Filius Dei filium David. Dices mihi: Duos igitur filios praedicas? Dnos filios David non dico: non enim dixi Deum Verbum filium David: sed neque duos filios Dei secundum substantiam: nec enim dico duos ex substantia Dei, cum dico. Deum Verbum ante saecula, habuisse in genito ex semine David.*

Lib. 1. contra Synopsin.

ibidem.

Haec verba exscripsit Theodorus in libris suis de Incarnatione; eadem enim ibi leguntur, quibus addit: *Non sic in eo, qui est ex semine David. sicut in prophetis, habitavit Deus Verbum. Illi enim, particulae quadam & modica quantitate, sancti Spiritus gratia fruebantur; hic autem in his, in quibus interdum erant illi, jugiter permanebat. Gloria Verbi ac sapientia replebatur, alter procul dubio prae Verbum, & subsistens proprie Filius; ac forsum: non enim Verbum sempiterna sapientia replebat & gloria, sed alteri potius haec, quae sunt insignia, conferebat.*

His ita demonstratis, quis non miretur Albertini, & Symmystarum, sed Albertini magis librorum hellionis, audaciam, qui contra tertium concilium generale, cujus auctoritatem in sua confessione Calviniani ipsi recipiunt, in jusque judicium duodecim saeculorum reverentia probavit; contra Patres quinti, id est, eruditi saeculi, ac praclarissima totius Ecclesiae lumina; contra piorum omnium Christi cultorum fidem, Nestorii Ecclesiae fulminibus attritum, Patrum disputationibus convictum, omnibus deinceps saeculis execrabilem, omnibus Christi amatoribus abominarum defendunt? Qui purum erroris asserunt, quem portentosa doctrina duodecim leges loquuntur; quem Imperatores, ne suo quidem nomine dignum putarent; quem sua ipsius conscientia reum orbis commoti damnavit, cujus lingua natura, domini sui vindex, depascendam veritibus ante mortem dedit. Ad id impudentiae profecto, quantum vis dissimulare conentur aliqui, adegit, quod vnius typis mandavit, male feriatos homines professum in Deipare nomen odium.

Conversatur de haec Nestorii & in primis Albertini Calviniana.

CAPUT III.

De tribus haereticis Ario, Apollinari, & Eunomio, quorum societas per calumniam a Nestorio catholicis objecta est.

Questionis instituta ratio.

UAMVIS ex precedentibus capitibus aperte pateat mens sententiae Nestorii de dispensatione dominica; manifestior tamen adhuc clariorque evadet, si patefacta fuerit causa, cur tam vehementer Nestorius in Cyrillum, Cyrilique sectatores catholicos invecus sit. Ea vero causa fuit, nisi fallor, species affinitatis inter opinionem catholicam, atque Arianam & Apollinarianam; & ea quidem tanta, ut alterius ab altera discrimen non potuerit, nisi perspicacibus oculis in fidei lumine dignosci.

Duae species unionis physicae, quarum discrimen vulgo obscurum.

Cum enim quaedam uniones duae sint species, una difficilius intellectu, qua duae naturae copulantur in unitatem solius hypostasis; altera notissima, qua duo junguntur in unitatem etiam naturae, ut anima & corpus: visum est Nestorio aliisque, a nemine defendi posse vllam unionem, nisi, quam secundi modi esse diximus. Ex qua cum absurda plurima impiaque sequantur, inde facile in odium vulgi adducebantur, qui primi generis unionem tuebantur. Nec enim ab Ario atque Apollinari facile discerni pote-

rant, & illi tamen duo omnibus communiter exosi erant.

Atque haec causa fuit, cur Cyrillo Nestorius aliisque unionem *et* *et* defendentibus societatem cum Ario, Apollinari, Eunomioque objiceret, catholicosque nomine haereticorum traduceret. Expediit igitur de singulis tribus istis haereticis nonnihil observare, ut sententia Nestorii de mysterio Incarnationis, & ejusdem in catholicos calumnia magis magisque retegatur. Tanto enim apertius homo nequam prodit mentem, quanto vehementius alienam sententiam, vel haereseos, vel saltem erroris damnat.

Hinc strusa catholici a Nestorio calumnia.

§. I. De Ario atque Arianis.

TRADITUM est a veteribus, capita duo textuisse Arianae impietatis de Verbo divino; alterum, quod Patre minus, creatumque esset; alterum, quod carni pro anima fuisset. Istud omitebant Arianis, cum de Trinitate agerent; illud, cum de Incarnatione: utrumque tamen connexum erat, ut mox patefieret. De posteriori Athanasius in libro de adventu Christi,

Duo capita haereseos Arianae de Verbo divino.